

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Domácí násilí z trestně-právního pohledu

Lenka Slavičková

Bakalářská práce

2008

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra věd o výchově
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka SLAVÍČKOVÁ**

Studijní program: **B6107 Humanitní studia**

Studijní obor: **Humanitní studia**

Název tématu: **Domácí násilí z trestně - právního pohledu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1) Pojem „domácí násilí“ - co je a co není
- 2) Policejní statistiky
- 3) Zákon na ochranu před domácím násilím
- 4) Pravomoci zákonodárných orgánů, prevence
- 5) Intervenční centra (Bílý kruh bezpečí, linka DONA)

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Zákon na ochranu před domácím násilím, 135/2006 Sb.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha : Grada, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2. (obchod)

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí : přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2002. 143 s. (SVK HK)

DUFKOVÁ, Ivana. Domácí násilí : se zaměřením na problematiku obětí. Praha : Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005. 51 s. (SVK HK)

MATES, Pavel. Policejní právo. Praha : Linde, 2004. 359 s. (knihovna UPCE)

PROKOP, Martin. Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí. Brno : Ekologický právní servis, 2000. 84 s. (SVK HK)

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Martin Kocanda
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

prof. PhDr. Karel Rydl, CSc.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

Souhrn

Cílem bakalářské práce je obecně vysvětlit jednotlivé formy domácího násilí a stanovit znaky, které domácím násilím vytváří.

V úvodní části práce je popsáno, jaký byl vývoj problematiky domácího násilí v České republice, kdo se jí zabýval a co bylo podnětem pro začátek řešení této problematiky.

Dále je vysvětleno, jak je domácí násilí hodnoceno trestním zákonem, jsou vysvětleny jednotlivé paragrafy trestných činů zákona, které s domácím násilím souvisí. Je zde také zmíněno, jaké tresty odnětí svobody násilníkovi při páchání těchto trestných činů hrozí.

Významnou část práce tvoří popis zákona č. 135/2006 Sb., Změna zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím. Je zde vysvětleno, že od roku 2007 je možné vykázat násilníka z bytu a jaké náležitosti s tím souvisí.

V rámci kapitoly Prevence jsou zmíněny některé kampaně zaměřené proti domácímu násilí, v závěru je popsán princip intervenčních center a jsou zde uvedena nejznámější občanská sdružení v České republice, která se problematikou domácího násilí zabývají a jsou obětí domácího násilí nápomocná.

Krátce je nakonec zobrazena četnost několika trestných činů v policejních statistických tabulkách a výsledky několika výzkumů, prováděných v ČR různými institucemi.

Klíčová slova: domácí násilí, násilník, oběť, zákon, trestný čin, intervenční centrum

Summary

The main goal of this bachelor thesis is to explain the forms of domestic violence in general and to establish the criteria, that defines domestic violence.

The next part describes the development of domestic violence as problem in the Czech Republic, those who have been engaged in this topic and the suggestion that instigated awareness and research for solving domestic violence.

The third section explains how domestic violence is solved by Penal Law; specified in paragraphs in relation to the individual acts of domestic violence. This section also defines the applicable punishment given to perpetrators.

The most poignant section of this work is the description of new law (135/2006 Sb.) – Law for the Protection against Domestic Violence. According to this law, beginning in 2007, police are permitted to evict the aggressor from his or her home.

The chapter called “Prevention” contains description of the campaigns that are focusing on the abolition of domestic violence.

In next section there is a full explanation of what “Intervention Centre” is and what it does. Furthermore, this section includes additional known organizations in the Czech Republic that exist and are helpful to those who have fallen victim to domestic violence.

Within the final part are tables of police statistics of the frequency of domestic violence in the Czech Republic and the results that have been conducted by special institutions.

Keywords: domestic violence, victim, violator, law, crime, intervention centre

1 Obsah

Souhrn, Summary	1 - 2
1 Obsah	3 - 4
2 Úvod	5
3 Pojem domácí násilí	6 - 7
3.1 Formy domácího násilí	8 - 9
3.2 Znaky domácího násilí	10 - 11
3.3 Příčiny domácího násilí	12
4 Legislativa	13
4.1 Situace v ČR	13
4.1.1 Trestné činy proti rodině a mládeži	14
4.1.2 Trestné činy proti životu a zdraví	15
4.1.3 Trestné činy proti svobodě	15 - 17
4.1.4 Trestné činy proti lidské důstojnosti	17 - 19
5 Změna zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím	20
5.1 Změna zákona o Policii ČR	21 - 22
5.2 Změna občanského soudního řádu	23
5.3 Změna trestního zákona	24
5.4 Změna zákona o sociálním zabezpečení	24
5.5 Změna zákona o působnosti orgánů ČR v soc. zabezpečení	25
5.6 Účinnost	25
6 Prevence	26
6.1 Osvětové kampaně a výchovné programy	26 - 28
7 Intervenční centra	29
7.1 Bílý kruh bezpečí	29 - 30
7.2 DONA linka	31
7.3 ACORUS	32 - 33
7.4 ROSA	33

8	Výzkumná šetření	34
8.1	Policejní statistiky	34 - 35
8.2	Výzkumy	36
8.2.1	Výzkum provedený FF UK a Sociologickým ústavem AV ČR a občanským sdružením ROSA	36
8.2.2	Výzkum pořádaný agenturou STEM pro Bílý kruh bezpečí a společnost Philip Morris	37 - 39
9	Závěr	40
	Seznam použité literatury a dalších zdrojů, přílohy	

2 Úvod

„Domácí násilí představuje široce rozšířený a zároveň nejméně kontrolovaný druh násilí, který v sobě zahrnuje všechny projevy psychického, fyzického a sexuálního násilí páchaného mezi osobami, které by k sobě měly mít nejbliže.

Ještě donedávna bylo domácí násilí, byť jde o závažný celospolečenský fenomén, považováno spíše za okrajový problém naší společnosti. Nejen výzkumy, ale také samotná praxe ukázala, že domácí násilí se vyskytuje v mnohem více rodinách, než by kdokoli z nás předpokládal.

Řešení problému domácího násilí není jednoduchou záležitostí, vystoupit ze začarovaného kruhu domácího násilí představuje pro oběť vždy velkou dávku odvahy a síly, proto je důležité, aby se oběť nebála obrátit na policii a další pomáhající instituce, které jí poskytnou svou pomoc a radu.

Významný je však i vklad celé společnosti při řešení tohoto problému. Domácí násilí nesmí být přehlíženo a v žádném případě nijak tolerováno, proto každý, kdo má podezření, že v jeho okolí dochází k domácímu násilí, by měl na tento problém upozornit, byť i jen prostým předáním informací a kontaktů na pomáhající instituce, aby sama oběť získala informace o tom, že domácí násilí není něčím, co musí snášet.“

*(Bezpečnost a prevence [online]. 2005 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW:
http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=28964)*

V této práci se problematikou domácího násilí budu zabývat z hlediska trestního zákona. Dle mého názoru by se měly oběti domácího násilí dokázat vzepřít člověku, který na nich násilí páchá. Stejně jako ublížení na zdraví například při rvačce je pro pachatele trestným činem, je jím tak i ublížení na zdraví jako následek domácího násilí. Problémem je, že oběti na tento problém ve své situaci nenazírají jako na trestný čin, ale jako potrestání za něco špatného, co provedly.

Bohužel se mi těžko soudí, jak bych se v roli oběti domácího násilí zachovala, protože jsem se naštěstí v této roli nikdy neocitla. Moje práce by ale měla teoreticky vysvětlit, že domácí násilí je špatné a je třeba jeho výskyt snížit na minimum, a informovat, jak se problematika domácího násilí řeší v České republice.

3 Pojem domácí násilí

Domácí násilí je dlouhodobé, opakované a stupňující se násilné chování jedince, který ho vědomě páchá na svých blízkých; pojem domácí násilí vyjadřuje útoky proti ženě nebo dětem psychické, fyzické, sexuální povahy, jiné formy násilí se objevují mezi sourozenci nebo jsou páchané na seniorech. I zanedbávání seniorů je charakterizováno jako forma domácího násilí.

Člověk, který domácí násilí činí na druhých je nazýván **agresor, násilník, pachatel**.

Člověk, na kterém je domácí násilí činěno se nazývá **oběť**.

Nejčastější formou domácího násilí v České republice je fyzické násilí, jehož následky se projevují modřinami, škrábanci, v horších případech vážnějšími zraněními až smrtí.

Další formou domácího násilí je psychické násilí. Oběť je ponižována, agresor s ní zachází pohrdavě, vyhrožuje jí, vyvolává v ní stres a strach, citově ji vydírá nebo ji izoluje od okolí.

Nejčastěji se tyto dvě formy domácího násilí objevují v kombinaci a proti ženě.

(ČÍRTKOVÁ, Ludmila. 2002. *Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí*. Policista 7/2002, s. 11. <http://www.mvcr.cz/casopisy/policista/2002/7/cirtkova.html>)

V České republice se problematikou domácího násilí v 90. letech málokdo zabýval. Domácí násilí bylo přehlíženo a nikdo ho nevnímal jako problém, i přesto, že se například v tisku občas objevila zpráva o utýrání partnera či dítěte k smrti.

Společnost vnímala domácí násilí jako soukromou věc dané rodiny či daného vztahu s tím, že se nebude „míchat do cizích záležitostí“.

Existovalo pouze několik neziskových organizací, které se snažily oběti domácího násilí podporovat.

Zlomovým rokem byl rok 2000, kdy se soukromá společnost Philip Morris ČR spojila s občanským sdružením Bílý kruh bezpečí.

Byl zahájen projekt, který trval pět let. Za tuto dobu proběhly výzkumy, organizované agenturou STEM, pátrající po tom, jaká je v České republice situace v oblasti domácího násilí. Cílem projektu bylo vytvořit nabídku nepřetržitě, lehce dostupné pomoci ohroženým osobám a změnit celospolečenskou reakci na tento fenomén.

(BENETA.CZ. *Domácí násilí v České republice* [online]. 2007 [cit. 2008-03-11]. Dostupný z WWW: <http://domacinasili.web.beneta.cz/files/uploaded/Archiv/index.html>)

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké povědomí má o domácím násilí veřejnost, jaký postoj k němu zaujímá a jakou s ním mají osobní zkušenost.

Výsledky výzkumu jsou zařazeny do kapitoly „Výzkumná šetření“ v závěrečné části práce.

Jedním z výsledků projektu byl vznik „DONA linky“ a počínaje 1. lednem 2007 vstoupil v platnost zákon č. 135/2006 Sb., Zákon na ochranu před domácím násilím v ČR.

3.1 Formy domácího násilí

Člověk, agresor, dosahuje násilím svého cíle – donucení oběti, aby na něm byla závislá a byla mu podřízená.

Domácí násilí má z hlediska posuzování trestných činů několik forem:

1) Brachiální násilí

Brachiální násilí je přímé fyzické napadení osoby, např. formou škrcení, kopání, strkání, tahání za vlasy, řezání nožem či jinými předměty, pálení ohněm a další. Na oběti jsou znatelné modřiny, podlitiny, zlomeniny, otevřené rány...

Tato forma násilí mívá někdy za následek usmrcení oběti.

Agresor touto formou násilí trestá oběť za nedodržení příkazu, nesplnění požadavku nebo často i bez příčiny. Snaží se dokázat, že má ve vztahu agresor – oběť nadřazenou roli.

2) Psychické násilí

Psychické násilí zahrnuje citové vydírání, ponižování, vyhrožování, zákazy, ničení věcí, izolace od okolí, sledování oběti, ale také i odměňování za uposlechnutý příkaz.

Cílem psychického násilí je vznik psychického traumatu u oběti.

Oběti charakterizují psychické násilí jako horší, než násilí brachiální, protože si oproti němu odnáší trvalé psychické následky.

3) Sexuální násilí

Násilník zneužívá sexuálně svou oběť, snaží se jí dokázat, že je pouze bezprávným sexuálním objektem, kterého se zmocňuje. Pohlavní styk si vymáhá fyzickým násilím, provozuje sexuální praktiky, se kterými oběť nesouhlasí. Toto násilí má za následek psychické ponížení a trauma.

4) **Ekonomické násilí**

Agresor oběti zamezuje přístup k ekonomickým prostředkům a majetku, snaží se tak opět donutit oběť, aby na něm byla závislá ve finanční rovině.

Násilník může tímto způsobem zamezovat i přístup k zabezpečení základních životních potřeb, zakazovat docházení do zaměstnání, omezovat či úplně zamezit stravu.

Při vyšetřování domácího násilí se tato forma násilí těžko dokazuje.

5) **Sociální násilí**

Agresor zabraňuje oběti styk s okolím, přáteli, příbuznými. Neustále ji sleduje, „vyslýchá“ kde, s kým a proč byla zrovna zde, s kým mluvila atd.

(Konrád, Bango, 2007, s. 16 - 18)

3.2 Znaky domácího násilí

1) Soukromí

Nejčastěji je místem činu domov oběti a násilníka. Domov je soukromým místem, kam veřejná kontrola nedosahuje, je pravděpodobná nepřítomnost svědků. Jedinými svědky mohou být sousedé, kteří mohou zaslechnout křik a nářek oběti.

2) Opakování násilí a dlouhodobost

Domácí násilí vzniká z občasných, časově náhodných, malých útoků. Postupem času se útoky opakují v čím dál častějších intervalech a mohou být prováděny i několik let. Domácí násilí nebývá včas odhaleno, je skryté a proto mu nelze zabránit.

Čím delší je doba, kdy je násilí prováděno, tím se stává nebezpečnějším.

3) Vzrůstající intenzita násilí

Domácí násilí začíná nenápadnými útoky, nejprve v psychické rovině. Postupně se přidávají občasné fyzické útoky, které postupem času nabývají na intenzitě a stávají se více brutální. V konečném stádiu může být ohrožen lidský život oběti.

Ve vztahu násilníka a oběti se opakují jednotlivé fáze klidu, agrese a usmíření. Jak domácí násilí nabývá na intenzitě, dochází ke zkracování fází klidu a naopak k prodlužování fáze agrese, která je častější než klidová fáze.

4) Uplatnění moci a kontroly

Vztah agresor – oběť je značně nevyvážený. Násilník má nad obětí velkou převahu, ovlivňuje a určuje směřování jejího života, uplatňuje nad ním moc.

5) Vzájemná blízkost a provázanost oběti a agresora

Ve většině případů si je pachatel domácího násilí s obětí blízký, tyto osoby jsou v důvěrném vztahu.

Nejčastěji je domácí násilí páčáno v manželství nebo v mezigeneračním vztahu rodič – dítě, rodič – prarodič ve společně obývaném domově.

Oběť je agresorem citově, sociálně a ekonomicky provázána. Mají společné děti, bydliště, nemovitost, bankovní účet. Je proto těžké pro jednu stranu domácnost opustit.

6) Složitý, ambivalentní postoj oběti k násilníkovi

Vzhledem k hledisku důvěrného vztahu pachatele a oběti, je pro oběť těžké oznámit násilníkovu jednání a nechat ho potrestat. Oběť doufá a věří, že s násilím přestane a jejich vztah bude pokračovat bez problémů a násilí.

Oběť se bojí, že zůstane sama bez finanční a materiální jistoty a domova.

(Dufková, Zlámal, 2005. s. 8 - 9)

3.3 Příčiny domácího násilí

Jedná se vždy o několik vlivů, které nastartují agresivní chování. Příčiny vždy pramení v egoismu a jednoznačně dominuje, jako příčina domácího násilí, povahové založení partnera. Příčinou domácího násilí je agresor sám. Mezi hlavní příčiny také patří alkohol, psychická porucha či domácí neshody.

Laické názory na příčiny domácího násilí se zcela shodují se současnými názory odborníků.

Osobnost, povahové založení je skutečně považováno za hlavní vysvětlující příčinu pro chování primárního agresora ve scénách domácího násilí.

Mnoho z těchto agresorů nemělo a nemá problémy se zákonem, nebylo trestáno a nezpůsobilo na veřejnosti žádnou výtržnost. Tito lidé zákony dodržují, ale tam, kde cítí, že je zákon postihnout nemůže, neboli tam, kde je zákon nevidí, tam mohou ventilovat svoji přirozenou povahu.

(Domácí násilí [online]. 2005 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW:

http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/3%20-%20vyzkum%20charakteristiky%20nasili.htm)

Shrnutí:

Domácí násilí je násilí zaměřené na blízkou osobu, má charakter opakujících se činů v čím dál častějších časových intervalech a větší intenzitě.

Domácí násilí není jen spor, jedna potyčka nebo incident.

Za domácí násilí nejsou považovány běžné občasné hádky mezi partnery v domácnosti, potrestání dítěte například zákazem televize nebo „plácnutí po zadnici dítěte“.

Aby skutek byl domácím násilím, musí být naplněny jeho znaky.

Toto jednání nejeví výše uvedené znaky jako například nabývání na intenzitě nebo pohrdání či ponižování, nemá charakter nekončícího řetězce násilí a zneužívání.

(Domácí násilí [online]. 2007 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/domaci-nasili/r69>)

4 Legislativa

Všeobecná deklarace lidských práv, schválená OSN v roce 1948, popisuje práva, na která má každý člověk nárok.

Domácí násilí představuje ohrožení několika základních lidských práv uvedených ve Všeobecné deklaraci lidských práv:

Článek 3: Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.

Článek 5: Nikdo nesmí být podroben mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení či trestu.

Článek 12: Nikdo nesmí být vystaven svévolnému narušení svého soukromí, rodiny, domova či korespondence, ani útokům na svoji čest a pověst. Každý má nárok na svoji čest a pověst. Každý má nárok na právní ochranu před takovým narušením či útoky.

Tyto články ukládají státu povinnost řešit domácí násilí jako porušení základních lidských práv.

(Dufková, Zlámal. *Domácí násilí. Pracovní manuál*. 2005. s. 7)

4.1 Situace v České republice

V České republice byl až v roce 2006 přijat zákon, který přímo řeší problematiku domácí násilí - Změna zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím č. 135/2006 Sb.

Do této doby nebyla problematika obrany oběti domácího násilí legislativně nijak výrazně upravena. Byla zahrnuta pouze do Trestního zákona č. 412/2002Sb., Úplné znění zákona č. 140/1961 Sb.

4.1.1 Trestné činy proti rodině a mládeži

Zanedbání povinné výživy (dle trestního zákona §213)

Zákonný zástupce má povinnost vyživovat nebo zaopatřovat svěřenou osobu, má jí poskytovat výživné, stravu, ošacení, bydlení, má pečovat o její zdraví, čistotu a má nad ní mít dohled.

Pokud někdo tuto povinnost neplní, hrozí mu trest odnětí svobody až na tři roky.

Týrání svěřené osoby (dle trestního zákona §215)

Týrání svěřené osoby je zlé nakládání nejen s dítětem, ale též s každou jinou osobou, která je z jakéhokoli důvodu (pro nemoc, tělesnou vadu, duševní poruchu) v péči nebo výchově pachatele.

(OPTIMUS S.R.O.. *CoJeCo* [online]. 1999-2008 [cit. 2008-03-11]. Dostupný z WWW: <http://www.cojeco.cz>)

Pachatel týrající osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři roky.

Pokud pachatel týrá svěřenou osobu nebo více osob delší dobu nebo pokud je to zvlášť surovým způsobem, může být pachatel potrestán odnětím svobody na dva roky až osm let.

Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě

(dle trestního zákona §215a)

Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě je zlé nakládání se ženou, mužem, seniorem žijící s pachatelem ve společné domácnosti.

(OPTIMUS S.R.O.. *CoJeCo* [online]. 1999-2008 [cit. 2008-03-11]. Dostupný z WWW: <http://www.cojeco.cz>)

Trestem pro pachatele za týrání osoby žijící ve společném obydlí jsou tři roky odnětí svobody.

Pokud pachatel týrá osobu nebo osoby žijící ve společné domácnosti delší dobu nebo pokud je to zvlášť surovým způsobem, může být pachatel potrestán odnětím svobody na dva roky až osm let.

4.1.2 Trestné činy proti životu a zdraví

Ublížení na zdraví (dle trestního zákona § 221)

Ublížení na zdraví znamená porušení normálních tělesných a duševních funkcí, které znemožňují nebo znesnadňují každodenní činnosti např. výkon povolání.

Pokud je následkem ublížení na zdraví minimálně sedmidenní pracovní neschopnost oběti, je pachatel obviněn z trestného činu Ublížení na zdraví a může být mu být udělen trest odnětí svobody až na osm let.

4.1.3 Trestné činy proti svobodě

Omezování osobní svobody (dle trestního zákona §231)

Omezování osobní svobody se dopustí ten, kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody (třeba i na krátkou dobu, zejména s použitím násilí).

Dle trestního zákona může být člověk, který někomu brání užívání osobní svobody, potrestán odnětím svobody až na dva roky.

V případě, že je trestný čin omezování osobní svobody spáchán s úmyslem usnadnit si jiný trestný čin, hrozí pachateli potrestání odnětím svobody až na tři roky.

Pokud je pachatel, omezující něčí osobní svobodu, členem organizované skupiny, může být potrestán odnětím svobody na dva roky až osm let.

Trestem odnětí svobody na dobu tří až deseti let může být pachatel potrestán, pokud omezováním svobody způsobí těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.

Zbavení osobní svobody (dle trestního zákona §232)

Zbavení svobody se dopustí ten, kdo jiného zbaví osobní svobody (na delší dobu, na způsob věznění).

Člověk, který jiného člověka zbaví osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody na tři roky až osm let.

Pokud je trestným činem Zbavení osobní svobody oběti způsobena těžká újma na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek, bude pachatel potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let.

Vydírání (dle trestního zákona §235)

Pachatel pod pohrůzkou násilí nebo jiné újmy úmyslně jiného nutí, aby něco konal nebo trpěl.

Za tento trestný čin hrozí pachateli až tři roky odnětí svobody.

Trest odnětí svobody na dobu dvou až osmi let hrozí pachateli v případě, že trestný čin Vydírání páchá jako

- člen organizované skupiny nebo
- společně ještě s nejméně dvěma osobami,
- nebo ho páchá se zbraní,
- nebo jím způsobí těžkou újmu na zdraví či značnou škodu.

Dva až osm let odnětí svobody pachateli hrozí i v případě, že vydírá svědka, znalce nebo tlumočníka v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo pokud vydírá jiného pro jeho rasu, etnickou příslušnost, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

Pokud pachatel způsobí vydíráním škodu velkého rozsahu, je potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let a pokud způsobí jinému v souvislosti s vydíráním smrt, hrozí pachateli odnětí svobody na dobu deseti až patnácti let nebo výjimečný trest.

Útisk (dle trestního zákona §237)

Útisk je méně intenzivní zásah nebo omezení svobodného rozhodování jednotlivce, nižší forma vydírání.

Pachatel jiného úmyslně nutí, aby něco konal nebo trpěl; nezáleží na tom, jestli utiskovaná osoba vykoná, k čemu ji pachatel nutí.

(MITLÖHNER, Miroslav. Trestní právo jako nástroj boje proti domácímu násilí. In *Domácí násilí a zdravotně postižení*. 2005. s. 11)

Pokud někdo jiného člověka nutí pod zneužitím jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců.

4.1.4 Trestné činy proti lidské důstojnosti

Znásilnění (dle trestního zákona §241)

Pachatel buďto násilím nebo pod pohrůzkou donutí jiného k souloži nebo jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti.

Za tento trestný čin bude pachatel potrestán odnětím svobody na dva roky až osm let.

Pokud je znásilněná osoba mladší osmnácti let, hrozí pachateli trest odnětí svobody v délce tří až deseti let.

Trestem odnětí svobody na pět až dvanáct let bude potrestán pachatel, který znásilní osobu mladší patnácti let nebo pokud oběti způsobí znásilněním těžkou újmu na zdraví.

Způsobí-li pachatel člověku trestným činem Znásilnění smrt, hrozí mu odnětí svobody na dobu deseti až patnácti let nebo výjimečný trest.

Pohlavní zneužívání ostatní (dle trestního zákona §242)

Pohlavní zneužívání je v terminologii trestního práva trestný čin, jehož skutková podstata spočívá ve vykonání soulože s osobou ve věku pod stanovenou hranicí nebo v jiném způsobu pohlavního zneužití takové osoby.

(*Wikipedie : Otevřená encyklopedie* [online]. 2002-2008 [cit. 2008-03-11]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pohlavn%C3%AD_zneu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1n%C3%AAD >)

Pokud člověk vykoná soulož s osobou mladší patnácti let nebo ji pohlavně zneužije, hrozí mu odnětí svobody na jeden rok až osm let.

Zneužije-li pohlavně pachatel osobu mladší patnácti let a tato osoba je na něm závislá nebo je svěřena jeho doзору, hrozí mu odnětí svobody na dobu dva roky až osm let.

Pokud pachatel pohlavně zneužije osobu mladší patnácti let a způsobí jí při tom těžkou újmu na zdraví, hrozí mu odnětí svobody na dobu pět roků až dvanácti let.

Usmrtí-li pachatel oběť při pohlavním zneužívání, hrozí mu trest odnětí svobody na deset až patnáct let nebo výjimečný trest.

Pohlavní zneužívání v závislosti (dle trestního zákona §243)

Pohlavní zneužívání v závislosti znamená pohlavní zneužívání dítěte osobou, na niž bylo dítě závislé či bylo svěřeno jejímu doзору.

(CZI, s.r.o. *Nadace Naše dítě* [online]. 2005 [cit. 2008-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.nasedite.cz/webmagazine/articles.asp?ida=109&idk=235> >)

Pokud někdo zneužije závislost osoby ve věku od patnácti do osmnácti let, přiměje ji k mimomanželské souloži nebo ji pohlavně zneužije, hrozí mu trest odnětí svobody na dva roky.

Mezi další ustanovení trestního zákona, která se vztahují k problematice domácího násilí, může patřit:

§ 171 Maření výkonu úředního rozhodnutí

§ 185 Nedovolené ozbrojování

§ 202 Výtržnictví

§ 205 Ohrožování mravnosti

§ 216 Únos

§ 217 Ohrožování mravní výchovy mládeže

§219 Vražda

§ 238 Porušování domovní svobody

§ 249 Neoprávněné užívání cizí věci

§ 249a Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru

§ 257 Poškození cizí věci

(Marvánová – Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 68 – 72)

5 Změna zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím

Zákon č. 135/2006 Sb.

Zákon č 135/2006 Sb. byl vydán 14. 3. 2006, v účinnost vstoupil dnem 1. 1. 2008, obsahuje celkem šest částí a je uveřejněn v č. 46/2006 Sbírky zákonů na straně 1628.

Jednotlivé části tohoto zákona jsou pojmenovány takto:

První část - Změna zákona o Policii České republiky;

Druhá část - Změna občanského soudního řádu

Třetí část - Změna trestního zákona

Čtvrtá část - Změna zákona o sociálním zabezpečení

Pátá část - Změna zákona o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení

Šestá část - Účinnost.

5.1 Část první – Změna zákona o Policii České republiky

Část první se zabývá rozšířením pravomocí Policie České republiky o vykázení násilníka z bytu.

§21 Zákona o Policii České republiky č. 283/1991 Sb. nahrazuje §21a-d, které tvoří první část zákona č. 135/2006 Sb.

Oprávnění rozhodnout o vykázení násilníka ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj

§21a

Byt, který obývá pachatel a oběť domácího násilí se nazývá „společné obydlí“.

Vykázení násilníka z bytu pro něho znamená zákaz vstupu do společného obydlí.

Pokud je pachatel vykázen z bytu, nazývá se „vykázaná osoba“.

Pokud se předpokládá, že dojde ve společném obydlí k nebezpečnému útoku proti zdraví, svobodě či životu, může policista pachatele vykázet ze společného obydlí a platí zákaz návratu vykázané osoby.

V okamžiku, kdy policista sdělí pachateli rozhodnutí o vykázení, je toto rozhodnutí účinné a vykázaná osoba musí opustit společné obydlí.

Pokud se násilník v době policejního zákroku nenachází ve společném obydlí, je rozhodnutí účinné v okamžiku, kdy se o rozhodnutí o vykázení dozví.

Policista musí vždy o rozhodnutí sepsat úřední záznam, do kterého uvádí rozsah prostoru, na který se rozhodnutí vztahuje.

§21b

Policista není povinen žádat souhlas ohrožené osoby. Od vstupu policisty do společného obydlí musí být do 24hodin vystaveno písemné rozhodnutí o vykázaní, které se doručí ohrožené i vykázané osobě.

Toto rozhodnutí spolu s opisem úředního záznamu o vykázaní musí také policista do 24 hodin doručit intervenčnímu centru, a pokud ve společném obydlí ještě žije osoba mladší 18 let, musí být tyto dokumenty doručeny příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

§21c

Vykázaná osoba musí při rozhodnutí o vykázaní odevzdat policistovi všechny klíče od společného obydlí a může si pod dohledem policisty ze společného obydlí vzít své osobní věci.

Do 24 hodin od rozhodnutí může vykázaná osoba požádat o vyzvednutí dalších osobních věcí a věcí, které potřebuje pro výkon svého podnikání nebo povolání.

Vykázaná osoba se od policisty také dozví, kde jinde se může ubytovat, jaká má práva a povinnosti, a na kterou adresu mu má být doručována pošta.

Ohrožená osoba by od policisty měla získat informace o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a také o následcích vědomě poskytnutých nepravdivých informací.

Pokud je třeba, přivolá policista ohrožené osobě lékařskou pomoc.

§21d

Doba vykázaní je 10 dnů ode dne, kdy bylo o vykázaní rozhodnuto a není možné žádným způsobem tuto dobu zkrátit.

Policista zpracovává osobní údaje ohrožené osoby, vykázané osoby, a pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zpracovává i její osobní údaje.

Osobní údaje slouží pro potřebu plnění úkolů policie v souvislosti s trestním řízením.

Do tří dnů od vydání rozhodnutí musí policista provést kontrolu, zdali je rozhodnutí o vykázaní dodržováno a provést o tom úřední záznam.

5.2 Část druhá - Změna občanského soudního řádu

Druhá část pojednává o možnosti dané předsedou senátu nařídit předběžného opatření, pokud je obava z upravení poměrů účastníků před zahájením příslušného řízení.

Účastníky řízení je navrhovatel (ohrožená osoba) a ten, vůči němuž návrh na řízení směřuje.

Návrh nařízení předběžného opatření musí obsahovat obecné náležitosti, jméno, příjmení a bydliště účastníků, vylíčení skutečností o tom, že je třeba, aby byly prozatímně upraveny poměry účastníků, nebo že je obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen, vylíčení skutečností, které odůvodňují předběžné opatření, a musí být z něj patrné, jakého předběžného opatření se navrhovatel domáhá.

Návrh musí také obsahovat jméno nezletilého dítěte, jména, povolání a bydliště ostatních účastníků, pokud je navrhovatel zná.

O návrhu na nařízení předběžného opatření rozhoduje předseda senátu bez slyšení účastníků a bezodkladně.

Předběžným opatřením může být povinnost platit výživné, odevzdat dítě do péče druhého z rodičů nebo do péče toho, koho označí soud, dále aby účastník nenakládal s určitými věcmi, nebo poskytl část své mzdy, pokud navrhovatel (ohrožená osoba) ze závažných důvodů nepracuje.

Předmětem předběžného opatření také může být povinnost účastníka, proti kterému je návrh směřován, dočasně opustit společné obydlí ve lhůtě jednoho měsíce, který začíná dnem po dni, ve kterém končí vykázaní ze společného obydlí.

Existuje možnost podání návrhu okresnímu soudu na prodloužení předběžného opatření, které ale zaniká nejpozději uplynutím doby jednoho roku od okamžiku jeho nařízení. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření neskončí původně měsíční lhůta dříve, než o prodloužení rozhodne soud.

5.3 Část třetí - Změna trestního zákona

Do §171 trestního zákona č. 140/1961 Sb. byla z hlediska problematiky domácího násilí pouze přidána věta:

Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu tím, že se dopustí závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil rozhodnutí o vykázání, vydané podle zvláštního právního předpisu nebo na základě předběžného opatření soudu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo peněžitým trestem.

5.4 Část čtvrtá - Změna zákona o sociálním zabezpečení

Ohrožené osobě se poskytuje bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc, buď ambulantní, nebo azylové povahy, dále má právo na další sociální pomoc, pomoc lékaře, psychologa a právníka. Tuto pomoc ohrožené osobě poskytují intervenční centra.

Spolupracovat a vzájemně informovat by se měly orgány sociálně-právní ochrany dětí, obce, orgány Policie ČR a obecní policie a nestátní a charitativní organizace.

Intervenční centra by měla koordinovat komunikaci mezi těmito institucemi a ohroženou osobou a ohroženou osobu informovat o jejích právech a o možnostech pomoci ve specializovaných centrech.

Zaměstnanci intervenčních center musí zachovávat mlčenlivost.

Ohrožená osoba se může také sama obrátit na intervenční centrum se žádostí o pomoc.

Pokud dojde k vyloučení pachatele z bytu, je Policie ČR povinna předat opis rozhodnutí o vykázání intervenčnímu centru a centrum musí bezodkladně kontaktovat ohroženou osobu, nejpozději však do 48 hodin.

Intervenční centrum poskytuje ohrožené osobě poradenskou činnost a vůči příslušnému krajskému úřadu má povinnost nahlášení počtu ohrožených osob.

5.5 Část pátá - Změna zákona o působnosti orgánů České republiky
v sociálním zabezpečení

Zřizují se intervenční centra.

5.6 Část šestá – Účinnost

Zákon nabývá účinnosti 1. lednem 2007.

(Marvánová – Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 72 - 75)

6 Prevence

Jednou z hlavních priorit v prevenci domácího násilí je, aby odborná veřejnost k domácímu násilí zaujala postoj, že domácí násilí je trestným činem a není možné ho přehlížet, nebo dokonce obviňovat ohroženou osobu s tím, že si za to může sama.

Je potřeba, aby policisté, soudci, legislativní pracovníci, lékaři, pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí, státní zástupci, právníci a učitelé pochopili podstatu tohoto jevu, jeho vývoj, pozici ohrožené osoby a aby na situaci dokázali včas, adekvátně a bez předsudků reagovat.

Pro prevenci domácího násilí je důležité, aby se o problematice domácího násilí mluvilo nebo psalo v médiích jako o něčem, co je pro společnost špatné. Tím se zvyšuje informovanost laické i odborné veřejnosti, která na věc pohlíží.

6.1 Osvětové kampaně a výchovné programy

„**Nulová tolerance**“ – 1995, Edinburg

„**Aktivně proti domácímu násilí**“ – Mnichov

„**Finský projekt proti domácímu násilí**“ – (1998 – 2002)

Cílem tohoto projektu bylo zviditelnění negativního aspektu domácího násilí, neustále informovat veřejnost o následcích tohoto jevu, snížit jeho výskyt na minimum a zajistit pomoc oběti i pachateli.

„**Berlínský intervenční projekt proti domácímu násilí**“

Znakem tohoto projektu je spolupráce mezi státními institucemi, komunálními orgány a nestátními organizacemi, která měla vytvořit rámcové podmínky zajišťující ochranu ohrožených osob a jejich dětí a měla sladit postupy a společné cíle ve všech orgánech intervenčního projektu.

Tento intervenční projekt způsobil to, že byl v Německu vypracován a prosazen zákon o ochraně před domácím násilím, který nabyl účinnosti v roce 2001.

„Piata žena“

Piata žena je slovenská kampaň uspořádaná pěti ženskými neziskovými organizacemi a upozorňuje na to, že domácí násilí je věc veřejná, i když se uskutečňuje v soukromí.

Kampaň se snažila upozornit na to, že stát a jeho instituce by měly domácí násilí vnímat stejně jako kteroukoliv jinou trestnou činnost, protože jsou k tomu zavázáni Ústavou Slovenské republiky, platnými zákony a mezinárodními dokumenty o lidských právech.

Důsledkem této kampaně byla na Slovensku rozsáhlá novela trestního a občanského práva.

„Informační kampaň vlády ČR ve spolupráci s Úřadem zmocněnce pro lidská práva“

Kampaň byla podporována ministerstvem vnitra a práce a sociálních věcí a proběhla na podzim roku 2003.

Cílem kampaně bylo informovat o domácím násilí především dospívající mládež.

Pod záštitou Ministerstva vnitra ČR bylo na základě usnesení vlády v roce 2003 realizováno „šest kulatých stolů“, které měly řešit problematiku omezení domácího násilí v ČR.

Výsledkem je modelový mezioborový projekt, který vytvořil jednotný právní rámec a metodické postupy pro zdravotní, sociální a policejní orgány. Projekt měl usnadnit odhalování a stíhání případů domácího násilí.

„Aliance proti domácímu násilí“

Tato aliance vznikla na půdě Poslanecké sněmovny ČR, byla vytvořena Stanislavem Grossem, Janem Kasalem, Miroslavou Němcovou, Evženem Tošenovským, Petrou Vitoušovou a Danicou Slovákovou. Hlavní tvůrčí úlohu zde zastává občanské sdružení Bílý kruh bezpečí.

Aliance si rozvrhla jednotlivé úkoly do let 2002 – 2004 a cílem bylo, aby na konci tohoto období došlo k přijetí návrhu nového zákona proti domácímu násilí. Zákon č. 135/2006 Sb. začal být účinný až 1. lednem 2007.

„Kampaň proti domácímu násilí na ženách obětí násilí“

Hlavním cílem této kampaně bylo zvýšit informovanost o domácím násilí a posílit veřejné povědomí o nepřijatelnosti tohoto jevu.

Součástí kampaně byly hlavně informace pro ohrožené osoby, kam se v případě domácího násilí mohou obrátit o pomoc.

(Voňková, Huňková, 2004, s.172 - 175)

7 Intervenční centra

Od 1. 1. 2007 působí v České republice nová pracoviště poskytující krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím - Intervenční centra.

Tato centra poskytují individuální sociálně právní pomoc v konkrétních případech a zároveň koordinují interdisciplinární spolupráci mezi dalšími navazujícími službami na úrovni kraje. V případech vykázaní spolupracují s Policií České republiky.

Personálně je jejich činnost zajištěna proškolenými pracovníky, kteří mají pro tuto službu osvědčení signované náměstkem ministra práce a sociálních věcí.

(*DONA linka* [online]. 2007 [cit. 2008-03-20]. Dostupný z WWW:

<http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=469>.)

V České republice se k 14. 3. 2008 nacházelo celkem 15 intervenčních center. Více informací o intervenčních centrech je možné nelézt v přílohách.

7.1 BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Bílý kruh bezpečí je občanské sdružení, které bylo založeno v roce 1991. Toto sdružení má sídlo na adrese U Trojice 1042/2, 150 00 Praha 5, dalších osm poboček nebo poraden se nachází v Praze, Olomouci, Brně, 2x v Ostravě, Plzni, Pardubicích a poslední poradna je v telefonické formě, tzv. DONA lince.

V roce 1996 se Bílý kruh bezpečí stal členem nadnárodní organizace The European Forum for Victim Services, která sídlí v Londýně.

Prezidentkou sdružení BKB je Mgr. Petra Vitoušová, která se účastnila založení Alinec proti domácímu násilí.

Viceprezidentkami jsou JUDr. Eva Koubová a PhDr. Marie Šedivá.

Bílý kruh bezpečí vydává každé tři měsíce Zpravodaj BKB – čtvrtletník.

Principy poradenské činnosti

Bezplatnost za poradenskou činnost. Hradí se například víkendové pobyty nebo doprovody k soudu, které jsou mimo místo poradny.

Nestrannost poradny. Služby jsou poskytovány každému člověku neohledně na pohlaví, věk, původ, náboženské vyznání nebo politickou příslušnost.

Poradci nijak nekomentují stav oběti domácího násilí ani nijak nehodnotí výroky soudu, jsou vůči klientovi neutrální a vždy respektují klientovo rozhodnutí o tom, jak se bude dál pokračovat. Jednotlivé kroky jsou uskutečňovány se souhlasem klienta.

Nezávislost na politickém, ekonomickém nebo náboženském vlivu při poskytování služeb.

Diskrétnost zaměstnanců. Poradci a asistenci jsou zavázáni mlčenlivostí, klient si může vyžádat místo konzultace, které bude mimo doslech okolí.

Poradna provádí pouze kroky, o kterých klient ví a souhlasí s nimi.

7.2 DONA LINKA - 251511313

DONA linka byla založena v roce 2001 a od té doby funguje jako nepřetržitá celostátní telefonická služba pomoci pro osoby, které jsou ohrožené domácím násilím nebo jsou jeho svědky.

DONA linka poskytuje volajícím informace o tom, jakým způsobem je potřeba bezpečně postupovat, dále poskytuje psychologickou, morální a právní podporu.

Také informuje o tom, jak se má oběť orientovat v systému služeb sociální sítě pro oběti trestných činů v souvislosti s domácím násilím.

V případě, že hrozí bezprostřední ublížení na zdraví nebo ohrožení života, zavolá okamžitou pomoc.

Zřizovatelem linky je občanské sdružení Bílý kruh bezpečí.

Na DONA lince je zaměstnáno celkem 32 lidí starších 21 let, kteří jsou z 88 % vysokoškolsky vzdělaní v oblastech práva, psychologie nebo sociální práce.

Tým konzultantů DONA linky je speciálně proškolen na problematiku domácího násilí.

Supervizory pracoviště DONA linky jsou Doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc., MUDr. Jana Drtilová, PhDr. Luboš Koblíček, JUDr. Eva Koubová a supervizorkou týmu DONA linky je PhDr. Yvonna Lucká.

7.3 ACORUS, občanské sdružení - 283 892 772

Občanské sdružení ACORUS vzniklo v roce 1997 tím, že začala spolupracovat s městskou částí Praha 9. V tomto roce se ale spíše organizovaly a rekonstruovaly prostory, ve kterých bude centrum ACORUS svou činnost provozovat.

V roce 1998 byly zpracovány koncepce a metodiky činnosti centra, zahájen ambulantní provoz a pobytový program, který byl rozšířen o rok později.

Mezi poskytované služby patří odborné sociální poradenství, krizová pomoc a azylový dům.

Odborné poradenství může být poskytováno ambulantně na adrese Legerova 20, Praha 2, nebo v terénu nebo elektronickou poštou na acorus@iol.cz.

Terénní poradenství se poskytuje:

- na místech, kde oběť domácího násilí poprvé zveřejnila, v jaké situaci se nachází;
- v zařízeních, kde se oběť dočasně nachází – např. nemocnice
- na úřadě městské části Praha 9
- v azylovém domě sdružení ACORUS.

Krizová pomoc je poskytována prostřednictvím krizových lůžek v azylovém domě 24 hodin denně osobám, které se nachází v ohrožení domácím násilím, kvůli kterému nemohou být doma. Maximální doba pobytu na krizovém lůžku je 5 dní.

Adresa azylového domu není nikde zveřejněná z důvodu bezpečnosti, v domě se nachází 8 pokojů, celková kapacita je 24 lůžek.

Maximální doba pobytu v zařízení je jeden rok, zařízení je vybaveno standardní kuchyní. Jsou zde poskytovány fakultativní činnosti jako například výuka angličtiny, výuka práce na počítači, arteterapie, pohybové hry...

Průběh pobytu je rozdělený do tří fází:

V první fázi se žena, uživatelka služby, aklimatizuje. Psychicky se srovnává se svou situací, získává od událostí odstup a plánuje budoucí kroky. První fáze trvá minimálně dva týdny.

Ve druhé fázi se intenzivně pracuje na vyřešení situace ženy. Při přechodu do druhé fáze je ženou a pracovníky centra vypracován Individuální plán, který obsahuje postupy, které mají vést k dosažení stanoveného cíle.

Každá z uživatelk je na dobu 14 dní tzv. Paní domu a má za úkol koordinovat úklidy v domě a na zahradě a podílet se na chodu domu, může i navrhnout změny a hlavně pomáhá nově příchozím v začlenění.

Třetí fáze začíná nejdříve měsíc před koncem pobytu v domě, kdy se uživatelka připravuje na odchod z domu, připravuje se na budoucí pobyt v novém obydlí.

7.4 ROSA, občanské sdružení

ROSA je občanské sdružení, které vzniklo v roce 1993, nejprve jako nadace, a v roce 1998 bylo přeregistrováno na občanské sdružení, protože byl přijat nový nadační zákon.

ROSA poskytuje obdobné služby jako ACORUS – osobní poradenství, azylový dům, telefonická pomoc a SOS linka a internetové poradenství, navíc ale organizuje přednášky a semináře v rámci prevence domácího násilí.

ROSA sídlí na adrese Podolská 242/25, Praha 4.

8 Výzkumná šetření

8.1 Policejní statistiky

Ministerstvo vnitra každý měsíc na svých internetových stránkách www.mvcr.cz/statistiky průběžně zveřejňuje statistiky kriminality na území České republiky.

Následující tabulky znázorňují četnost výskytu různých jevů domácího násilí, klasifikované jako trestný čin na území České republiky v letech 2005, 2006, 2007, průměr za tyto roky a leden 2008.

2005	ČR	Praha	Střední Čechy	Jižní Čechy	Západ. Čechy	Sever. Čechy	Vých. Čechy	Jižní Morava	Sev. Morava
Omezování, zbavení osobní svobody	417	66	30	20	20	94	68	46	73
Týrání svěřené osoby	202	19	45	9	16	24	24	32	33
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	546	55	11	24	21	101	40	161	133
Útisk	25	10	0	0	2	1	3	4	5
Pohl. zneužívání v závislosti	103	10	10	3	12	28	20	11	9
Pohl. zneužívání ostatní	772	66	93	66	87	123	97	101	139

2006	ČR	Praha	Střední Čechy	Jižní Čechy	Západ. Čechy	Sever. Čechy	Vých. Čechy	Jižní Morava	Sev. Morava
Omezování, zbavení osobní svobody	289	47	23	17	14	66	29	44	49
Týrání svěřené osoby	164	16	30	15	11	29	12	22	29
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	532	48	17	26	23	100	39	141	139
Útisk	17	2	2	0	0	3	1	5	4
Pohl. zneužívání v závislosti	100	13	12	1	8	38	8	10	10
Pohl. zneužívání ostatní	630	35	69	51	77	111	91	87	109

2007	ČR	Praha	Střední Čechy	Jižní Čechy	Západ. Čechy	Sever. Čechy	Vých. Čechy	Jižní Morava	Sev. Morava
Omezování, zbavení osobní svobody	339	49	24	15	35	62	51	48	55
Týrání svěřené osoby	161	16	22	6	8	31	23	26	29
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	685	69	42	29	49	104	87	165	140
Útisk	32	7	1	0	2	6	6	6	4
Pohl. zneužívání v závislosti	74	5	7	1	7	28	9	5	12
Pohl. zneužívání ostatní	688	39	72	48	63	147	88	103	128

Průměr za 2005, 2006, 2007	ČR	Praha	Střední Čechy	Jižní Čechy	Západ. Čechy	Sever. Čechy	Vých. Čechy	Jižní Morava	Sev. Morava
Omezování, zbavení osobní svobody	348	54	25	17	23	74	49	46	59
Týrání svěřené osoby	175	17	32	10	11	28	19	26	30
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	587	57	23	26	31	101	55	155	137
Útisk	24	6	1	0	1	3	3	5	4
Pohl. zneužívání v závislosti	92	9	10	2	9	31	12	9	10
Pohl. zneužívání ostatní	697	47	78	55	76	127	92	97	125

Leden 2008	ČR	Praha	Střední Čechy	Jižní Čechy	Západ. Čechy	Sever. Čechy	Vých. Čechy	Jižní Morava	Sev. Morava
Omezování, zbavení osobní svobody	44	8	1	2	1	7	4	5	16
Týrání svěřené osoby	21	1	6	0	0	4	1	8	1
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	81	3	9	6	4	16	10	17	16
Útisk	2	1	0	0	0	0	1	0	0
Pohl. zneužívání v závislosti	11	0	0	0	0	2	1	3	5
Pohl. zneužívání ostatní	70	1	7	2	5	16	12	13	14

8.2 Výzkumy

8.2.1 Výzkum provedený FF UK a Sociologickým ústavem AV ČR a občanským sdružením ROSA

V roce 2003 provedla Filozofická fakulta Univerzity Karlovy a Sociologický ústav AV ČR reprezentativní výzkum násilí na ženách. Výzkum byl proveden v rámci Mezinárodního výzkumu násilí na ženách. Celkově se výzkumu zúčastnilo 1980 žen starších 18 let.

- Hlavním výsledkem bylo zjištění, že 38% českých žen za svůj život zažilo některou z forem domácího násilí ze strany svého buď současného, nebo již bývalého partnera.
- Nejčastěji, přibližně u 20-25% těchto žen, docházelo k fackování, kopání, bití pěstí, strkání, tahání za vlasy, vyhrožování fyzickým násilím.
- Z 90% byly fyzickým zraněním modřiny a podlitiny, z 27% řezné rány, škrábance a popáleniny, 7% zranění jsou vážnějšího charakteru, např. zlomeniny, poranění hlavy nebo mozku. 41% dotazovaných žen uvedlo, že při incidentu se bály o vlastní život.

V roce 2006 provedlo občanské sdružení ROSA mezi 200 dospívajícími lidmi výzkum týkající se domácího násilí. Dotazovaní byli ve věku 17 – 22 let. Obecně se s domácím násilím ve vztahu setkalo 7% dívek a žádný chlapec. Při podrobnějším dotazování se ale zjistilo, že 11% dívek a 3,8% chlapců bylo partnerem uhozeno nebo ponižováno. 21% dotazovaných uvedlo, že ví o případu domácího násilí ve svém okolí.

Ve stejném roce provedla o. s. ROSA další výzkum. Celkově bylo dotazováno 200 klientek. Toto šetření se zaměřilo na jednotlivé formy domácího násilí.

57% žen bylo opakovaně fackováno, 48,5% bito pěstmi, bití do hlavy a obličeje, hlavou o zeď či nábytek zažilo 24 % žen, 25% žen násilník škrtil a 23,5% zkopal. Jednu ženu partner málem utopil a v jiném případě násilník chystal upálení. Přibližně 15% žen zažilo bití i v těhotenství, převážně v jeho druhé polovině.

Z 292 dětí 191 klientek sdružení ROSA bylo 275 svědky domácího násilí, 7 dětí aktivně bránilo matku a 4 chlapci volali policii a lékařskou pomoc.

(*STOPNASILI.CZ* [online]. 2007 [cit. 2008-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-statistiky-zpravy-studie.html>)

8.2.2 Výzkum pořádaný agenturou STEM pro BKB a společnost Philip Morris

První výzkum proběhl v roce 2001. Zúčastnilo se ho 1724 obyvatel České republiky starších 15 let.

- 16% obyvatel České republiky starších 15 let zažívá domácí násilí v pozici oběti.
- 60% obyvatel starších 15 let se někdy doslechli o případu domácího násilí v okolí a 25% se s ním setkali přímo, např. jako svědek, oběť nebo agresor.
- 66% lidí má na domácí násilí názor, že je to jev, o kterém by se nemělo mlčet a 71% populace si myslí, že rodina, ve které je pácháno domácí násilí, se s tímto problémem neumí vypořádat sama.
- 80% lidí si myslí, že okolí rodiny (příbuzní, sousedé), kde je domácí násilí pácháno, by mělo o situaci v této rodině promluvit.
- ALE 50% dotazovaných by o oznámení případu domácího násilí váhalo nebo by dělalo, že o něm neví.
- Dostatek informací o problematice domácího násilí má pouze pětina obyvatel.
- 64% obyvatel si myslí, že násilníkem nemůže být slušná nebo vzdělaná osoba a 61% populace se domnívá, že týraná žena je slabá a nedokáže se vzepřít.
- 84% rodin, kde se domácí násilí vyskytuje, má děti a u 69% z nich jsou děti svědky domácího násilí.
- Týrané osoby vyhledají odbornou pomoc buď policie, nebo lékaře v průměru až po šesti letech, kdy je na nich násilí pácháno, protože začne být ohrožen jejich život.
- Oběti si nejčastěji myslí, že příčinou domácího násilí je povaha agresora a konkrétní čin domácího násilí většinou způsobí alkohol, v jehož vlivu je pachatel.

Druhý výzkum proběhl v létě roku 2006 zrealizovaný opět agenturou STEM.

V porovnání s výzkumem z roku 2001 se informovanost veřejnosti o domácím násilí výrazně zlepšila.

- 97% populace starší 15 let ví, co si pod pojmem domácí násilí představit.
- Pouze 19% obyvatel ví, jak má na domácí násilí reagovat, zlepšení oproti roku 2001 je pouze o 1%.
- 89 % lidí si myslí, že v porovnání s rokem 2001 se o domácím násilí mnohem více mluví a 74% obyvatel si myslí, že se pro řešení násilí a pomoc obětem víc dělá.
- Zřízení intervenčních center podporuje 83% populace a 68% lidí souhlasí s možností vykázaní násilníka z bytu.
- V roce 2001 vnímalo 43% lidí domácí násilí jako problém rodiny s tím, že si ho musí vyřešit členové rodiny sami, v roce 2006 je to 28%.
- Názor, že domácí násilí je problém, s čímž by se mělo něco dělat, zastává v roce 2001 61% lidí a v roce 2006 84% lidí.
- Už pouze 51% lidí si myslí, že násilník musí být nevzdělaný člověk.
- Stále stejný počet lidí si myslí, že k domácímu násilí dochází pouze v materiálně slabých rodinách (48%).
- 68 % obyvatel je přesvědčeno, že obětí je slabá nevýrazná žena.
- Osobní zkušenost s domácím násilím ve svém vztahu má 14% populace starších 15 let.
- V 81 % případů se objevuje fyzické násilí a v 48 % z nich v kombinaci s fyzickým se objevuje psychické násilí.

- V 80 % domácností, ve kterých probíhá domácí násilí, vyrůstají děti a v 57% z těchto domácností jsou děti svědky domácího násilí.
- Podle výpovědí svědků nebo osob, které zažily domácí násilí, měly více než dvě pětiny obětí partnerského násilí a třetina agresorů středoškolské nebo dokonce vysokoškolské vzdělání.

(Voňková, Huňková, 2004, s. 37 – 38);

(BENETA.CZ. *Bílý kruh bezpečí*. [online]. 2007 [cit. 2008-03-20]. Dostupný z WWW:

<<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/r64>>.)

9 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak je v českém právu problematika domácího násilí řešena a jak se postupuje v případech, že je potřeba chránit oběť tohoto jednání.

Dle mého názoru je pro oběti velkým přínosem a pro pachatele velkou překážkou to, že byl v roce 2006 přijat právě zákon, který umožňuje vykázaní násilníka z bytu, a také že se o domácím násilí ve společnosti začíná čím dál více mluvit.

Myslím si, že člověk v roli pachatele jedná násilným způsobem právě proto, že ví, že mu nehrozí téměř žádný postih za jeho jednání, protože domácí násilí je převážně skryté v uzavřené domácnosti, a je si jistý tím, že oběť se nikde na veřejnosti o tom, co se děje doma, nezmíní, třeba proto, že se stydí.

Již dávno tomu právně není tak, že ženy by byly podřízeny mužům, problém je ale v tom, že tento názor u mnoha lidí stále přetrvává. Proto se většinou muži snaží získat nad ženou převahu a ženy tento úděl přijmou a smíří se s ním.

Pokud mají partneři, mezi kterými probíhá domácí násilí, děti, je pro ženu ještě více těžké partnera opustit. Zmiňovaný zákon bohužel při vykázaní agresora z bytu nestanovuje žádným způsobem zákaz styku vykázaného s dětmi, a to může způsobovat ten problém, že do problematické situace mezi partnery budou vtaženy i děti, jejichž prostřednictvím budou partneři tuto situaci řešit.

Snad jednou dojde k tomu, že si člověk nebude nad druhým násilně vynucovat moc, silnější nebude ponižovat slabšího a bude ve společnosti panovat jen ten názor, že všichni lidé jsou si rovni, nehledě na věk, pohlaví, původ, názory...

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

CONWAYOVÁ, Helen L. *Domáci násilí : Příručka pro současné i potenciální oběti.*

Praha : Albatros, 2007. 159 s.

ISBN 978-80-00-01550-7

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů.* Praha: Grada, 2007. 192 s.

ISBN 978-80-247-2014-2

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domáci násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie.* Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002. 143 s.

ISBN 80-86284-19-0

DUFKOVÁ, Ivana a ZLÁMAL, Jiří. *Domáci násilí. Pracovní manuál.* 1. vyd. Praha: Agis, 2005. 52 s.

ISBN nevedeno

DUFKOVÁ, Ivana a ZLÁMAL, Jiří. *Domáci násilí se zaměřením na problematiku obětí.* Praha: Agis, 2005. 70 s.

ISBN nevedeno

KONRÁD, Zdeněk a BANGO, Dezider. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím.* 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2007. 62 s.

ISBN 978-80-7251-241-6

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí.* Praha : LINDE , 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

MATES, Pavel. *Policejní právo: Právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1. 5. 2004.* Praha: Linde, 2004. 359 s.

ORFEUS, o.s.. *Domáci násilí a zdravotně postižení*. Praha : Centrum denních služeb, 2005. 88 s.

ISBN 80-903519-2-1

PROKOP, Martin. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000. 84 s.

ISBN 80-902570-8-9

VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta. *Domáci násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004. 194 s.

ISBN 80-239-2106-1

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. 2002. *Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí*. časopis Policista 7/2002, s. 11.

<http://www.mvcr.cz/casopisy/policista/2002/7/cirtkova.html>

Zákon na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb.

Trestní zákon č. 140/1961 Sb.

www.domacinasili.cz

www.domacinasili.info

www.stopnasili.cz

www.mvcr.cz

www.portal.gov.cz

www.nasedite.cz

www.bkb.cz

www.donalinka.cz

www.acorus.cz

www.rosa-os.cz

www.wikipedia.cz

www.cojeco.cz

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Domácí násilí na ženách - zpráva UNICEF z roku 2000

Příloha č. 2 – Intervenční centra v České republice k 14. 3. 2008

Příloha č. 1

Domácí násilí na ženách - zpráva UNICEF z roku 2000

INDUSTRIALIZOVANÉ ZEMĚ

Kanada

- 29% žen uvedlo, že bylo fyzicky napadeno svým současným nebo bývalým partnerem (výzkumný vzorek čítal 12300 žen).

Japonsko

- 59% ze 796 dotázaných žen v roce 1993 přiznalo, že se staly obětí fyzického násilí ze strany jejich partnera.

Nový Zéland

- 20% z 314 dotázaných žen přiznalo, že byly zbity či fyzicky týrány svým partnerem

Švýcarsko

- 20% z 1500 dotázaných žen přiznalo, že se stalo obětí fyzického násilí ze strany svého partnera (1997)

Velká Británie

- 25% dotázaných žen uvedlo, že v průběhu svého života dostalo od svého partnera facku nebo ránu pěstí (výzkum byl proveden na náhodném vzorku žen z jedné městské části)

ASIE A PACIFIK

Kambodža

- 16% dotázaných žen uvedlo, že se staly obětí fyzického násilí ze strany svého partnera, 8% uvedlo, že v důsledku napadení utrpělo zranění

Indie

- 45% ženatých mužů z provincie Uttar Pradesh (z celkového počtu 6902) přiznalo, že použili fyzického násilí vůči svým manželkám

Korea

- 38% dotázaných žen uvedlo, že mají zkušenost s fyzickým násilím ze strany svého partnera

Thajsko

- 20% ženatých mužů (z celkového počtu 619) přiznalo, že v průběhu manželství použili alespoň jednou fyzického násilí vůči manželce.

BLÍZKÝ VÝCHOD

Egypt

- 35 % dotázaných žen uvedlo, že v průběhu manželství zažily bití od svého manžela

Izrael

- 32 % dotázaných žen (z celkového počtu 1826) uvedlo alespoň jeden případ fyzického násilí ze strany svého partnera a 30 % přiznalo, že byly v posledním roce manželem nuceny k pohlavnímu styku

AFRIKA

Keňa

- 42% z 612 žen uvedlo, že má zkušenost s fyzickým násilím ze strany svého partnera, přičemž 58% z nich přiznalo, že k násilí dochází opakovaně

Uganda

- 41% dotázaných mužů přiznalo, že se dopouští násilí vůči svým manželkám

Zimbabwe

- 32% z 966 žen uvedlo, že se stalo obětí fyzického násilí ze strany člena rodiny (1996)

LATINSKÁ AMERIKA A KARIBIK

Chile

- 26 % žen uvedlo, že partner použil alespoň jednou fyzické násilí, 11 % z nich přiznalo, že se jednalo o brutální násilí, a 15% z nich uvedlo, že se jednalo o méně brutální násilí

Kolumbie

- 19 % z 6097 dotázaných žen bylo v průběhu svého života fyzicky napadeno svým partnerem

Mexiko

- 30 % z 650 dotázaných žen z oblasti Guadalajara uvedlo, že se k nim partner choval násilně alespoň jednou a 13% uvedlo, že k násilí došlo v průběhu posledního půl roku

Nikaragua

- 52 % dotázaných žen z oblasti León uvedlo, že byly obětí alespoň jednoho fyzického útoku ze strany partnera, 27 % z nich uvedlo, že k fyzickému násilí došlo v průběhu posledního roku

Střední a východní Evropa, Pobaltské státy

Estonsko

- 29% dotázaných žen ve věku 18-24let se obává domácího násilí, přičemž jejich počet roste s věkem. Ve věku 65 let má zkušenost s některou z forem domácího násilí již 52% žen (celkový počet dotázaných byl 2315 žen)

Polsko

- 60% dotázaných rozvedených žen uvedlo, že má zkušenost s alespoň jedním fyzickým útokem ze stran svého bývalého partnera, 25% uvedlo zkušenost s opakovaným násilím

Rusko (Petrohrad)

- 25 % dívek (a 11 % chlapců) ve věku 14-17 let přiznalo nechtěný sexuální kontakt (z celkového počtu 172 dívek a 174 chlapců)

Tádžikistán

- 23 % z 550 dotázaných žen ve věku 18-40 přiznalo, že se staly obětí fyzického násilí ze strany svého partnera

(Marvánová-Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008. s. 11 - 12)

INTERVENČNÍ CENTRUM

pro osoby ohrožené domácím násilím

ADRESÁŘ Intervenčních center v ČR - k 14.3.2008

NÁZEV IC	ADRESA	PROVOZNÍ DOBA PRO VEŘEJNOST	TELEFON	E-MAIL	WWW STRÁNKY
IC BRNO	Sýpka 25 613 00 Brno	Po – ČT 8 - 20 Pá 8 - 16	541 213 732 739 078 078 non-stop	donacentrum@donacentrum.cz	www.donacentrum.cz
IC ČESKÉ BUDĚJOVICE	Kanovnická 11/390 370 01 České Budějovice	Po 13-18 Út 8-12 13-16 St 8-12 13-16 Čt 8-12 13-16 Pá pro objednané	386 323 016 603 281 300	intervencnicentrum@charitacb.cz	www.charitacb.cz
IC HRADEC KRÁLOVÉ	Velké náměstí 34 500 03 Hradec Králové	Po 13-18 St 8-12 13-18 Čt 8-12 13-16 Pá pro objednané	495 530 033 774 591 383	intervencni.centrum@hk.caritas.cz	www.hk.caritas.cz/ochhk
IC JIHLAVA	Pod Příkopem 4, 586 01 Jihlava	Po- Pá 8 -14 ostatní dle tel. dohody	567 21 55 32 606 520 546	ic.vysocina@volny.cz	www.psychocentrum.cz
IC LIBEREC	Tanvaldská 269 463 11 Liberec 30	Po 7 – 16 Út 7 - 15 St 7 - 16 Pá 7 – 12	482 311 632	info.ic@csslk.cz	www.csslk.cz
IC MSK I.-OSTRAVA Ostrava Opava Nový Jičín	28. října 124,702 00 Ostrava	Po 8 - 20 Út 8 - 16 Stř - pro objednané Čt 8 - 18 Pá 8 – 14	597 489 207 597 489 204 (fax)	ic.ostrava@bkb.cz	www.bkb.cz www.donalinka.cz

IC MSK II.-OSTRAVA Karviná Bruntál	28.října 86/1810 702 00 Moravská Ostrava	Po – Pá 08 - 12 13 - 16	596 611 239 739 500 634	ic.ostrava@slezskadiakonie.cz	www.slezskadiakonie.cz
IC OLOMOUC	Na Vozovce 26, 779 00 Olomouc	Po – Pá 7 – 15	585 754 736 774 406 453	intervencnicentrum@ssp-ol.cz	www.ssp-ol.cz
IC PARDUBICE	Erno Košťála 980 530 12 Pardubice	Po-Pá 8-16	466 260 528 774 755 744	ic.pardubice@skp-centrum.cz	www.skp-centrum.cz
IC PLZEŇ	Cukrovarská 16 326 00 Plzeň	PO - ST 8-12 13-17 ČT - PÁ 8-16 mimo tuto dobu službu možno sjednat na nonstop lince Terénní KS a IC	777 167 004	krize@dchp.cz	www.charita.cz/plzen
IC PRAHA	Šromova 861 198 00 Praha 9 – Černý Most	Po 8-16 Út - Čt 8-17 Pá 8-13	281 861 580 281 911 883 604 231 085 739 440 771	susterova@mcssp.cz	www.mcsp Praha.cz
IC RAKOVNÍK	Žižkovo nám.169/I 269 01 Rakovník	Po 8-14 Út 8-16 St 8-15 Čt 8-16 Pá - pro objednané	313 502 588 605 765 883	ic.stredocesky@seznam.cz	www.ic-rakovnik.cz
IC SOKOLOV	J.K.Tyla 461 356 01 Sokolov	Út 8-11 St 13-15 Čt 8-15	352 66 14 18 736 514 095	intervencni@centrum.cz	www.ouss.cz
IC ÚSTÍ NAD LABEM	K Chatám 22 403 40 Ústí nad Labem - Skorotice	Po 8-18 Út 8-12 St 8-18 Čt 8-12 Pá 8-16	475 511 811 475 201 495 (fax)	intervencnicentrum.ul@seznam.cz	www.volny.cz/spirala.cki
IC ZLÍN	U Náhonu 5208 760 01 Zlín	Po – Pá 7 - 15	577 018 265 774 405 682	ic.zlin@seznam.cz	www.poradnazlin.cz